Nro. 73.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 10. WRZESNIA ROKU 1799. we WTOREK.

z Berlina dnia 3. Września.

Miniſter *Angielſki* Pan *Grenville* wyiechał ztąd do *Hamburga.*

z Wiednia dnia 31. Sierpnia.

Dziſieysza Gazeta Dworſka z czynności woiennych to nam tylko donosi „ Arcy-Xiąże *Karol* z głowney kwatery w *Klotten* pod dniem 22. przyſłał wiadomość, iż F. M. L. *Hotze* na mocy danego ſobie rozkazu nie tylko do wſtrzymania wkraczaiącego nieprzyiaciela, ale nawet do attakowania onego, na dniu 21. z przednią ſtrażą ſwoią przeſzedł przez *Linth*, nieprzyiaciel zaś bez wdawania ſię w potyczki, cofnął ſię za rzekę *Aar.*— Stoiący na prawym brzegu *Renu* G. M. *Kienmeyer* był attakowany na dniu 18 i 19. z wielce przemagaiącą ſiłą od nieprzyiacielſkiego Generała *Baſtoul*, iednak bezſkutecznie. Nasza ſtrata nie była znaczna, a nieprzyiacielowi zaięliśmy dosyć niewolnika — Podług donieſień z głowney kwatery armij we *Włoszech*, Major *Meſko* od 7go huzarow regimentu zaiął ſtanowiſko zwane wąwoz *Faterie*, nieprzyiaciel zaś przymuszony zoſtał do opuszczenia wąwozu *Feneſtrelle.*

z Londynu dnia 23. Sierpnia.

O naszey wyprawie pod dowodztwem Generała *Abercrombie* i Admirała *Michell* zoſtaiącey, nie mamy dotąd więcey wiadomości, iak tylko iż przybyła przed *Texel* i połączyła ſię z flottą Admirała *Duncan.*— Pietnaście, a podług drugich 50 ſtatkow przewozowych, burza morſka zapędziła aż do uyścia rzeki *Ems*, miały ſię już jednak przed *Texel* połączyć.— Mowią tu iż pierwsza ta wyprawa dopoty żadnego nieprzedſiewezmie wylądowania, dopoki druga wyprawa do niey nie przybędzie.— Tym czasem miano tu tak pewną nadzieię, iż flotta *Hollenderſka* podda ſię naszey, że wczoray w wieczor czyniono w tey mierze zakłady 50 gwineow przeciw dwom.— Druga wyprawa od 20 tyſięcy ludzi za kilka dni wyidzie na morze, Xiąże *d'York* wyieżdza w Poniedziałek z *Londynu*, dla obięcia nad nią naywyższey kommendy. Regiment Krolowy wyszedł także, i ma ſkładać rownie iak regiment Xiążęcia *de Galles* trzecią wyprawę.— Siłę *Roſſyiſka* ktora do tey wyprawy należeć ma, podaią do 30,314 ludzi i 20,137 koni.— W ogule do przewiezienia woyſka 230. ſtatkow użytych będzie.—Pogłoſka jakoby połączona flotta nieprzyiacielſka z *Breſt* do *Texel* odpłynąć miała, ieſt dotąd ieszcze niepewną.— Lord *St. Vincent* wyiechał do wod w *Bath*, dla poratowania zdrowia, ktore cokolwiek ſię już polepszyło. Nie złożył ón ieszcze naywyższey kommendy, a Lord *Keith* ieſt tylko iego zaſtępcą w tey mierze.— W *Dover*, *Harwich* i innych portach ambargo z okrętow już zdięte zoſtało.— Hrabia *d'Artois* daie teraz codziennie publiczną audyencyą emigrantom w domu ſwoim. Czas odiazdu jego nie ieſt ieszcze oznaymiony. Tę zwłokę przypisuią niektorzy affekcyom hemoroidalnym ktorym podpada, lecz inni ważnieyszym przyczynom. Słychać nawet, iż dom dla niego w *Londynie* ieſt naięty.— Obywatel *Niou* kommiſſarz *Francuzki* do zamiany niewolnikow, od dwoch mieſięcy nie odebrał żadnych pieniędzy. Koszt na utrzymanie ich wynosi na dzień 2. tyſiące funtow.— Wielu Xiążąt w *Indyach Wſchodnich* rownie iak *Nizzam* połączyło ſię z nami przeciw *Tippo-Saibowi.*— W przeſzłym tygodniu Lord *Elgin* wyieżdża w charakterze Ambaſſadora do *Konſtantynopola.*— Czynią tu zakłady 100 gwineow przeciw 25. iż pokoy powszechny w przeciągu Roku przyidzie do ſkutku.—Lord *B[illegible]k* powrocił tu z ſtałego lądu.

z Hagi dnia 27. Sierpnia.

Nad wszelkie spodziewanie nieodebraliśmy tu w *Hadze* aż do tey chwili żadney o tym urzędowey wiadomości, iżby flotta *Angielſka* cokolwiek rospoczeła przeciw flocie naszey w *Texel*, albo żeby woyſka na ſtatkach przewozowych zoſtaiące, miały nawet doświadczać wylądowania w któreykolwiek okolicy brzegow naszych. A iednakże zdawało ſię, iż to powinno było naſtąpić po wezwaniu uczynionym przez Admirała *Duncan.* — Wiatr był wprawdzie dotąd przeciwny flocie *Angielſkiey* dla wpłynienia do *Texel*, lecz przyiaznym ieſt zupełnie do wylędowania, które zdaia ſię iż *Anglicy* na wysokości *Calendsoog* uſkutecznić chcieli. Cozkolwiek bądź, *Anglicy* do dnia wczorayszego ieszcze nic nie przedſiewzieli. Nic iednak bardziey nas nie zdziwiło, iak twierdzenie Lorda *Duncan* w wezwaniu ogłoszone, iż dwadzieścia tyſięcy ludzi iuż wyſiedli na ląd pod *Helder* mieyscu na ieden tylko wyſtrzał z karabinu od przedniey ſtraży naszey flotty w *Texel* leżącym, co zaraz pokazało fałszywość tego twierdzenia. Kommendant woyſk naszych w *Halder* Pułkownik *Gilquin* otrzymał dopiero na dniu 23 od Generała *Abercrombie* wezwanie ieszcze z dnia 20. podpisane, w naſtępuiącey osnowie:

Mci Panie. Posyłam WPanu proklamacyą Xiążęcia Jmci Oranij *i drugą przezemnie ogłoszoną, tak iak mi była oddaną przez Krola moiego. Żądam abyś ſię WPan ſtoſownie do zasad w teyże proklamacyi zawartych, natychmiaſt poddał pod moc moią. Jeżeli tego WPan niezrobisz, na ów czas obowiązkiem moim będzie, obeyść ſię z nim iako z nieprzyiacielem, łatwo zaś poiąć możesz, iż moia do attaku gotowa armia w iednym mgnieniu oka pokonać cię zdoła. Officer ktory WPanu liſt ten odda, ma rozkaz powrocić zaraz z odpowiedzią. Mam honor zoſtawać* etc. (podpisano) Abercrombie.

Kommendant *Batawſki* Pułkownik *Galquin* odpowiedział w naſtępuiącey treści: „Generale. Odebrałem liſt twoy, i mam honor odpowiedzieć na niego, iż życie moie z oyczyzną moią ieſt powiązane. Czekam cię przeto ſpokoynie Generale wraz z moim walecznym woyſkiem, którym mam honor dowodzić. Ta ieſt moia odpowiedź, Pozdrowienie i ſzacunek.

(podpisano) Galquin *Pułkownik.*

Zamiarem obu proklamacyow Xiążęcia *Oranij* i Generała *Abercrombie* ieſt, ſprawić odmianę w naszym Rządzie i uſkutecznić kontrewolucyą bez wylania krwi. Lecz zamiar ten podług teraznieyszego ſkładu rzeczy, zdaie ſię iż uchybionym zoſtał.— Nasze wiadomości telegraficzne doniosły nam, iż flotta *Angielſka* na dnin 23 od *Texel* oddaliła ſię, lecz na dniu 24. z wzmocnieniem do 200. żaglow wynoszącym, znowu ſię pokazała. Na dniu 25. ieszcze raz odpłyneła, a wczoray na dniu 26. znowu ſię zbliżyła nie więcey iednak iak z 90. żaglami, pomiędzy ktoremi 20 okrętow woiennych znaydowało ſię.— Dla wzmocnienia naszey załogi przybył tu ieszcze ieden batalion woyſk *Francuzkich* i iedna kompania artylleryi konney.

Zagrażania *Anglikow* zapaliły odwagę w naszych patryotach. Zołnierze i Obywatele, nawet ci ktorzy nie są obowiązani do noszenia broni, w pełnym są ruchu do obrony Oyczyzny. Uzbroieni żydzi *Niemieccy* pokazali ſię w Piątek w wieczor, chociaż ſzabas iuż ſię rospoczynał, a dla nie dania zgorszenia innym ſłabość w tey mierze maiącym braciom swoim, odłożyli ſzabas godziną poźniey. Sami nawet ſtronnicy Statudera (mowią nasze pisma publiczne) nie są kontenci z teraźnieyszego poſtępowania *Anglikow.* — Oczekuiemy tu ieszcze na woyſka *Francuzkie* od Armij *Reńſkiey.*

Wczoray osadzone zoſtało mieysce zwane *Małe Loo* przy *Hadze* leżące, przez kommendę naszego garnizonu, a ieden mieszkaniec tego mieysca *Jacob Comen* zoſtał aresztowany. Zaięto mu papiery, gdyż ieſt miany za ſtronnika domu *Oranij* i nieprzyiaciela teraźnieyszego rzeczy porządku.— Do przedſiewziętych śrzodkow należy i to, iż zaięto w rekwizycyą wszyſtkie ſtatki przewozowe, konie, powozy, etc. Wieśniacy nadbrzezni w przypadku wylądowania powinni wſzyſtkie konie ſwoie do *Gouda* przyprowadzić, gdzie ieſt mieysce na 20 tyſięcy koni zrobione. Do każdych 20 koni ma bydź ieden wieśniak użyty. Śrzodek ten ieſt dla tego przedſiewzięty, aby *Anglicy* koni nie chwytali do ciągnienia armat.— Batallion nawet gwardyi Ciała Prawodawczego odebrał rozkaz do marszu.— Proklamacyą naszego Dyrektoryatu do utrzymania ſpokoyności w ktorey dla wszyſtkich burzycielow kara śmierci ieſt poſtanowiona, wszyſtkie nasze pisma publiczne ogłaszaią.

Głowna kwatera Generała-Majora *de Guericke* była zawczoray w *Helder*, w bliſkości jego bardzo ſię wiele woyſka znayduie ochoczo z nieprzyiacielem potykać ſię chcącego. — Prezydentem pierwszey izby ieſt teraz Ob. *Verbeeck*, a drugiey Ob. *Van Hoogstraten.* —Officer *Angielſki* który przynioſł wezwanie Admirałowi *Story*, nazywa ſię *Wendhem.*

z Amſterdamu dnia 27. Sierpnia.

Dziś *Anglicy* w trzech rozmaitych punktach pod *Helder*, *Texel* i *Helvoetſluis* wylądować uſiłowali, nie wiadomo doſtatecznie iak im ſię udało, liſty iednak prywatne zapewniaią, iż te attaki zupełnie chybiły, i że *Anglicy* pod *Helvoetſluis* 4 do 500. ludzi ſtracili.

Inne liſty z *Amſterdamu* pod dniem 27. donoszą co naſtępuie: „ Flotta *Angielſka*, która od dnia 23. zniknela była z przed brzegow naszych, wczoray znowu ſię widzieć dała. W okolicy *Kykduinen* czyniła nieiakie w wieczor ewolucye, dziś z rana wyrzuciła kilka bomb w oboz za piaſkami rozłożony, i okazała chęć wylądowania. Generał *Daendels* poſtanowił dopuścić wylądowania i atakować potym nieprzyiaciela. Wątpią iednak dotąd, aby *Anglicy* mieli do tego ochotę, osobliwie w tamtych okolicach, zdaie ſię, iż raczey pragną odwrocić uwagę od ſtrony *Zelandyi.* Dziś zrana chodziła także pogłoſka, iż nieprzyiaciel pod *Briel* chciał wylądować, lecz z ſtratą 900. ludzi zoſtał odparty. Trzeba iednak czekać na urzędowe donieſienia. Jutro dowiemy ſię co pod *Helder* zaszło.— Dzieſięć tyſięcy *Francuzow* ſą w marszu do kraiow naszey Rzeczypospolitey. Generał *Daendels* umiał nadzwyczayną odwagą natchnąć woyſka nasze.— Dziś z rana Generał *Brune* wraz z Admirałem *Winter* przeglądał nasze batalliony Gwardyi Narodowey. Wewnątrz wszyſtko ieſt ſpokoyne.

z Zwoll dnia 28. Sierpnia.

Wczoray zrana od godziny 3. do 5. godziny w wieczor ſłyſzano tu mocną kanonadę od ſtrony zachodnio-pułnocney. Zapewne w okolicy *Texel* muſiało być uczynione wylądowanie *Anglikow*, o którego iednak ſkutku nic pewnego dotąd nie mamy.

z Paryża dnia 24. Sierpnia.

Poſelſtwo Dyrektoryatu do Rady 500. i do Rady Starszych dnia 3. Fructidor (20. Sierpnia.)

Obywatele Reprezentanci. Dyrektoryat przez ſwoie Poſelſtwo pod dniem 1. t. m. donioſł wam, iż 27. Thermidora (14. Sierpnia) Armia *Helwecka* attakowała i poraziła nieprzyiaciela; 1500. jeńcow, 12. armat i dwie chorągwie, są wiadomą dotąd tego zwycięſtwa korzyścią. Dnia wczorayszego Dyrektoryat odebrał donieſienie, iż ſtrata nieprzyiacielſka w zabitych niemniey była znaczną, ponieważ liczba zabitych i w niewolą zabranych wynosi do trzech tyſięcy, pomiędzy ktòremi znayduie ſię ieden Pułkownik, dwoch Majorow i 30. Officerow. Republikanie zdobyli także wiele wozow prochowych i bagażow. Dziś Dyrektoryat dowiaduie ſię, iż iedna dywizya Armii w biegu swoim opanowała górę S. *Gotarda.*

Poselſtwo 4. Fructidor (21. Sierpnia.)

„Obywatele Reprezentanci. Dyrektoryat pospiesza donieść wam nową Armij *Helweckiey* pomyślność. Dywizya *Walezyi* zaięła dolinę *Rodanu* i górę *Furca.* Przy tey okazyi zabrała 1800. ludzi w niewolę i zdobyła trzy armaty. Nieprzyiaciel na lewym ſkrzydle Armij przeszedł rzekę *Aar*, lecz zupełnie zoſtał porażonym. Wielka część jego pontonow zoſtała zatopioną, część także woyſka w tey rzece utraciła życie.

(podpisano) SIEYES *Prezydent.*

LAGARDE *Sekretarz.*

Po przeczytaniu w Radach tego Poselſtwa, powszechne dały ſię ſłyszeć okrzyki radości.

Na wczorayszey ſeſſyi czytano inne poselſtwo, którego znacznieysze wypisy ſą naſtępuiące:

„Dyrektoryat wezwał na nowo troſkliwości waszey względem zewnętrznego ſtanu Rzeczypospolitey, i względem przyczyn grożącego iey zewsząd zaburzenia. Dyrektoryat winien wam to powiedzieć, iż w tym momencie gdy ſię do was odzywa, iezeli utrzymywanie publicznego porządku będzie odłożonym, ſtanie ſię niepodobnym. Jeżeli władza Prawodawcza i władza Wykonawcza nie będą razem i w iednymże czaſie poſtępować drogą, iaką im gwałtowność okoliczności wſkazuie, i którey świętość konſtytucyi trzymać ſię im każe, cel ich wspolny do którego trafić powinny, ieſt niezwrotnie chybionym. Niemożecie zapomnieć iaki był ſtan Rzeczypospolitey w czaſie ieszcze bliſkim, gdy cały prawie dyrektoryat był odmienionym. Przez was to konſtytucyinych publicznego zdania tłomaczow uſkuteczniła ſię ta odmiana. Przyczyny tey odmiany nie będą tu wyſtawiane przez tych, których w ten czas wasza ufność umieściła lub zachowała w Dyrektoryacie. Te przyczyny były nadto dobrze oznaczone w samym tego dzieła uſkutecznieniu. Tym czasem taki to był ſtan iż mogł zaſtraſzyć urzędnikow, którym poleciliście jego odmianę. Lecz mniemali ſię godnemi tego obowiązku, ponieważ im był powierzony przez Reprezentantow woli Narodu, przez tłumaczow zaufania publicznego. Każdy członek Dyrektoryatu i wszyscy razem wspierali ſię na powszechnym mniemaniu, które sprawiło to polityczne przeſilenie, a do ktorego ugruntowania i usprawiedliwienia przyłożyć ſię mieli. Reprezentacya Narodowa i Władza Wykonawcza wzaiemnym poruszeniem ubiegali ſię za ſpoſobami mogącemi dopomagać wzroſtowi i rozwijaniu ſię wſzyſtkich ſkłonności. Druk swoią wolność odzyſkał. Wzywano i zachęcano do zakładania politycznych zgromadzeń. To wſzyſtko co ſię mogło przyłożyć do ſyſtematu Rządu, którego błędy należało poprawić, było odmienionym we wszyſtkich częściach i we wſzyſtkich ſtopniach publiczney admiſtracyi. Można ſię było nakoniec ſpodziewać, iż Rzplta ze wſzyſtkich ſtron do swego przyrodzonego ſtanu wrocona, wkrotce wroci ſię także do swoiey tak długo ſkrępowaney ſiły. Y iakiż to ieſt okropny wpływ, który mogł wſtrzymać lub zwrocić te naprawiaiące ſkłonności? Był to okropny duch reakcyow, natchniony przez niedołężność, wzbudzony przez wſzyſtkie złośliwe namiętności, i obcym kierowany złotem. Ten duch który przyczepiaiąc zawsze swoie ſidła do oſtatniego Republikanow zwycięſtwa, kazi wkrotce jego ſkutki, i wtrąca uſtawicznie Rzpltą w nieszczęścia i niebespieczeńſtwa większe od tych, nad którémi tryumf odnioſła. Wolność druku nie była dla Autorow pism peryodycznych iak tylko gorszącym i bezkarnym prawem oczerniania poſtępkow, ſłow i życia urzędnikow publicznych. Natychmiaſt Roializm powrocił do swoiey śmiałości i swoich intryg. Wpośrzod tych przepaści, Dyrektoryat mniemał iż może proſtą drogą do swego poſtępować celu, donioſł iuż wam o zamiarach Roialiſtow; żądał od was, i wydaliście surowe prawa dla zniszczenia natychmiaſt iego taiemnych i otwartych zamachow. Lecz ktoż więcey dopomaga zuchwałości Roialiſtow, ieżeli nieoſłabienie narodowey potęgi w uczuciu ktore z niey wyniknąć powinno, w prawach i ſłowach urzędnikow, którzy nią władać powinni? Gdzież ieſt ta potęga, gdy rozdwaiaią wszyſtkich Obywatelow, nadaiąc imie ludu, zgromadzeniom niektórych osob, gdy im powtarzaią, iż ci, ktòrzy niemi rządzą, ſą *zdraycami przedaiącemi Rpltą?* Kto ſprzyia Roializmowi, iezeli nie wrzaſki, które go wszędzie wyſtawiaią w świątyni Praw i w władzach maiących polecone ſobie ich wykonanie, i które zdaią ſię przekonywać lud, iż ſamych tylko wybiera konspiratorov. Kto ſprzyia roializmowi, ieżeli nie to zamięszanie w ktòrym wszyscy Obywatele nie mogą ſię iuż ani rozumieć, ani rozpoznać tego co ſobie nawzaiem i co ą winni Oyczyźnie, gdzie Prawo niknie w zniewadze ſwoich tłomaczow. Tak ieſt Obywatele Reprezentańci. Roializm nigdy niebył bardziey śmiałym i zasilanym iak w zakłoceniach, które ſą iego żywiołem. Lecz odpanie w ſwoią ſłabość, gdy odięte będą przyczyny, którego ośmielaią. Dyrektoryat ieſt przekonany, iż w władzach Policyi i ſądowniczey znayduie ſię niedoſtateczna mocą względem pism kontrewolucyinych. Aresztowano więcey niż 40 roznoſicielow. lecz naſtąpiło to co zawsze naſtępować zwykło. Zoſtali wypuszczonemi bez kary, w niedoſtatku ſtosownego do tego wyſtępku Prawa. Obowiązany przez konſtytucyą kierować ſiłą Prawa, Dyrektoryat winien także ieſt uważać działanie wszyſtkich przyczyn, które mącą i wſtrzymuią działanie woli Narodu. Powinien wam oświadczyć, iż wasza powaga ieſt powagą Dyrektoryatu, powaga Praw i Narodu będzie prożna, poki tylko Reprezentańci ludu i iego urzędnicy będą mogli być bezkarnie i bez dowodu wyſtawiani iako konspiratorowie Nie może ſię tam utrzymać żadna dla Praw podległość, gdzie codziennie podaie ſię w powątpiewanie, czyli pierwsi onych wykonywacze nie ſą pierwszemi ich nieprzyiacioły. Rzplta niemoże ſię dłużey utrzymać, ieżeli myśli *Francyi* zamiaſt połączenia ſię w wielkomyślnym zamiarze zniszczenia potęgi nieprzyiacielſkiey, będą podzielone i dręczone przez złośliwych pisarzow i ich wyſtępne pisma. Niech wola ludu przez was wyrażona, a ſiły iego przez nas dla utrzymania konſtytucyi rozwinięte, nie przeſtaną na moment być w zgodzie, a Dyrektoryat Wykonawczy zaręcza wam, iż buntownicy wewnętrzni, zewnętrzne zamachy, i to wszyſtko co ſię tylko zmawia na zgubę Rzpltey, zniknie przed wolą i ſiłą złączoną. Dyrektoryat Wykon: wzywa was ażebyście obiekt tego Poselſtwa iak nayrychley na waszą wzięli uwagę.

To poselſtwo zoſtało odeſłanym do kommiſſyi wyznaczoney na podanie Proiektu względem wolności druku.

Armia Włoſka. — *w Głowney kwaterze w Capriata nad Orba dnia* 26. *Thermidor* (13. *Sierpnia*) *roku* 7. — *Wypis z Liſtu Generała* Suchet *Szefa generalnego Sztabu armij Włoſkiey do Miniſtra Woiennego.*

„Pospieszam z donieſieniem ci, iż Generał kommenderuiący zgromadził w trzech dniach lewe ſkrzydło Armij, które ſię rozciągało aż za *Milleſimo*, i ściągnął ie do *Capriata.* Korpus od 8. do 10. tyſięcy ludzi pod kommendą Generała *Bellegarde* zaymowało mocne ſtanowiſka *Rczzo* i *Briſtagna.* *Francuzi* w obecności tego korpusu przeprawili ſię przez *Bormida*, i popędzili go przed sobą ze wſzyſtkich ſtron. Wkroczyliśmy do *Aqui* zabrawszy 150. jeńcow. Dziś ieszcze nieprzyiaciel odpędzonym zoſtał do *Caſtel-de-Ferro* i utracił około 30. dragonij *Kaiſera.* Młody *Maillard* Adjutant Generała *Richepanse* i Kapitan pierwszego regimentu ſtrzelcow zoſtał rannym attakuiąc nieprzyiaciela. Skoro tylko będę miał ſpoſobność, przeszlę ci obszernieysze szczegóły o bitwach które były ſtoczone i o woiownikach którzy ſię w nich wſławili. Zołnierz wychodzi z tego odurzenia, w iakie go wprawiły nieszczęścia, które go ſprawiedliwie dziwiły. Chęci jego są iak naylepsze, a ſzlachetny jego zapał ieſt zapewne wróżbą zwycięſtwa.

(podpisano) SUCHET.

Liſt prywatny z *Capriata* nad rzeką *Orba* pod dniem 27. Termidora (14 Sierpnia) zawiera ieszcze naſtępuiące ſzczegóły: „Za naszym wkroczeniem do *Aqui*, byliśmy od Insurgentow napaſtowani. Prawe ſkrzydło i srzodek przedarły ſię już za *Capriata.* Armia *Neapolitańſka* zaymowała dotąd wielką linią. Prawe iey ſkrzydło opierało ſię o odnogę *Spezzia*, srzodek o *Bochetta*, lewe ſkrzydło o *Milleſimo.* *Joubert* miał myśl całą tę armią do ſiebie przyłączyć i z 20 tyſiącami ludzi przeszedł przez gory *Montferratu.* Nie dowodził niemi iednak jako Generał en chef. Jakkolwiek wysoko wydoſkonalony uczeń Generała *Buonaparte*, nie pokładał zupełney w ſiłach ſwoich ufności, i uproſił Generała *Moreau*, aby z nim dzielił kommendę. Niemogł *Moreau* przyiąć zupełnie tego wezwania będąc odwołanym, lecz przyrzekł mu, iż nim *Włochy* opuści, chce z nim wspolnie walczyć. Nazaiutrz dnia 15. Sierpnia połączenie zupełne woyſk naszych uſkutecznione zoſtało, a Generał en chef ma zamyſł jak ſię zdaie przybycie ſwoie ważnym oznaczyć wypadkiem przez ſtoczenie batallij. *Joubert* w woyſku ſwoim wielką pokłada nadzieię, przekonany doświadczeniem, iż odwaga iego zaſtępowała nieraz nierowność w liczbie i niedoſtatek wielu potrzeb.

Miniſter woienny *Bernadotte* ogłoſił liſt swoy pisany do Ob. *Joubert* Generała *en chef* Armii *Włoſkiey* w naſtępuiącey treści. — „Obywatelu Generale. Od kilku dni dzienniki donoszą nam o wzięciu *Mantuy.* Ta wiadomość ieſt nadto nadzwyczayna, aby uwierzoną bydź mogła od tych, ktòrzy znaią waleczność *Francuzką.* Wszakże gdyby nad wszelkie spodziewanie, poddanie ſię to (niech będą iakie chcą warunki) uſkutecznione bydź miało, zdaie ſię, iż nie może bydź iak tylko dziełem zdrady. Rozkazuię ci przeto Generale, w imie Rzpltey, w imie iey dobra i ſławy, abyś niezwłocznie oddał pod ſąd woienny G. *Foiſſac Latour* bywszego kommendanta *Mantuy* wraz z całym iego ſztabem głownym. Pozdrowienie i braterſtwo. (Podpisano) BERNADOTTE.

Kommendant *Cewy* oſkarżony o nikczemność w poddaniu tey fortecy, zoſtał na dniu 9 Sierpnia w *Genui* rozſtrzelanym.

Pod *Strazburgiem* zbiera ſię Armia od 40. tyſięcy ludzi, ktòra pod dowodztwem Generała *Moreau* ma do *Szwabij* wkroczyć. Generał *Baraguay d'Hilliers* Szef ſztabu głownego znayduie ſię także w *Strazburgu.* — Generał *Championnet* zaiąwszy *Suzę* wyruszył naprzod z 36 tyſięcami ludzi. — Generał dywizyi *Vandamme* wyiechał z *Paryża*, dla opatrzenia brzegow naszych w przyzwoitą obronę przeciw napaści nieprzyiacioł. Ztamtąd ma ſię udać do Armij *Reńſkiey*, którey przednią ſtrażą dowodzić będzie. Do Armij *Włoſkiey* ciągnie ieszcze ze śrzodka *Francyi* 50 tyſięcy konſkrypcyinych i 20 tyſięcy dawnego woyſka. Process przeciw wydawcom Dziennika *Wolnych Ludzi*, *Duval i Vatar* iuż ſię rozpoczął. — Wdowa po Ob. *Roberjot* za przełożeniem Ob. *Jean Debry*, na mocy dekretu Rady 500, otrzymała dom emigranta *Caſtellare w Paryżu* na ulicy *Bacq.* Dom ten wartuiący ieſt 60 tyſięcy

frankow, a dar ten uważany być powinien iako pensya od 3 tyſięcy frankow.

Rozrzucaią tu powtorne pismo *Karnota*, ktore nie ma ani podobnego ſtylu, ani podobnego charakteru prawdy, i oczewiście ieſt zmyślone.

Z rozmaitych donieſień o bitwach w *Tuluzie* i okolicach pokazuie ſię, iż insurgenci ſtracili w zabitych 1700. ludzi. — Dziennik z *Tuluzy* pod dniem 13. wyraża: Bunt rozchodzi ſię do Kantonu *Sainte Foi*, *Samatan*, *Lombes*, w Departamencie *Gers*, tož samo w Departamencie wyższey *Garonny*. Kolumna Republikantſka w *Villefranche* położyła na placu 60. Roialiſtow. Armia Roialiſtow oszańcowana w *Isle-Jourdain*, była pod dowodztwem bywszego Hrabiego *Barbazan* i jego brata, iednego z synow bywszego Margrabiego *de Faget*. i bywszego Hrabiego *la Hage*. Jeden z *Barbazanow* zoſtał zabity. Buntownicy wyparci są z znaczną ſtratą z *Colomiers*, *Leguevin*, etc. Kolumna Generała *Aubugeois* odebrawszy znaczne po drodze poſiłki, położyła na placu 400. ludzi, a 200. zabrała w niewolę, ktorzy dziś do *Tuluzy* przyprowadzeni będą.

Miniſter woienny poſtanowi w każdey twierdzy wydział zatrudniaiący ſię dozorem i przysposobieniem żywności potrzebnych w przypadku oblężenia. Ten wydział ſkładać ſię będzie z kommendanta i kommiſſarza twierdzy, z officera artylleryi, z officera garnizonowego, i z iednego członka adminiſtracyi municypalney.

Liſty z *Włoch* donoszą, iż dnia 12. i 13. Armia *Francuzka* pomknęła ſię ku forpocztom nieprzyiacielſkim, które podług zwyczaiu usunęły ſię do swoiey armij; ta zebrała ſię w okolicach *Alexandryi*. Dnia 15. naſtąpiła generalna bitwa, która przy odeyściu kuryera ieszcze nie ustawała. Skutki iey ieszcze do nas niedoszły, to tylko wiemy, iż *Moreau* dowodził prawym, a *Joubert* lewym ſkrzydłem Armij.

Podług Liſtow z *Breſt* pod dniem 17. wszyſtkie okręty w porcie *Breſteńſkim* znayduiące ſię, odebrały rozkaz ażeby ſię przygotowały do wypłynienia.

Korpus pod kommendą Generała *Lecourbe* złączył ſię z Armią Generała *Turreau*.— Dnia 15. Sierpnia 6. tyſięcy *Auſtryakow* przeszli *Ren* przy *Zurzach*, lecz nazad zoſtali odparci. — W kantonach *Appenzel i Szaffuzy* naſtąpiło zupełne umyſłow porożnienie, i częſto do krwawych przychodzi zatargow.— Armia *Francuzka w Helwecyi* pomkneła ſię aż do *Urzach*. a woyſka w *Walezyi* opanowały *Grymſel*.— Port *Maltańſki* zawsze ieſt od czterech fregat oblężony, lecz mu na niczym niezbywa, a insurgentom wcale ſię tam nie powodzi.— Gazety i wieści publiczne głoszą, iż *Novi* miało być zupełnie od woyſk *Auſtryacko-Roſſyiſkich* opuszczone; iż *Championnet* przybył do *Suzy* na czele więcey niż 30 tyſięcy ludzi, i że potym wszedł do *Turynu* nim *Suwarow* uprzedzić go zdołał.— Trzy fregaty *Francuzkie z Alexandryi* odebrały część flotty, która była przez *Sydneia Smith* zabraną. W tym zdarzeniu Porucznik *Angielſki Bushley* doſtał ſię do niewoli.

Obywatel *Deſſaugieres* ieden z ſekretarzow legacyi *Francuzkiey* w *Kopenhadze*, znayduiąc ſię w wieku konſkrypcyi, wyiechał ztamtąd do *Francyi* dla zadosyć uczynienia Prawu.

W Radzie 500 *Cabanis*, i *Texier-Olivier* mieli głosy przeciwko potwarzom rzucanym przez dziennikarzow na *Sieyesa*, *Jourdana*, *Briota*, *Deſtrem*, *Augereau* i wielu innych. Rada nakazała drukować i odeſłać do kommiſſyi. Nakazała także drukować trzy proiekta podane przez Deputowanego *Talot*, względem organizowania trzech legionow, *Cisrenańſkiego*, *Piemontſkiego*, i *Ciſalpińſkiego*.

Dyrektoryat proponował przyſtosowanie Prawa 24. Meſſidor, względem buntow do wszyſtkich okręgow Departamentu wyższey *Garonny*, oraz do okręgow na zachodzie.— Odeſłano do kommiſſyi.

Rada przyſtąpiła do rachowania wotow względem oſkarzenia Ex-Dyrektorow: 344 było za odrzuceniem, 89 za przyięciem. Z tego powodu oſkarzenie nie zoſtało przypuszczone.

Na ſeſſyi Rady 500 dnia 21. *Lucyan Buonaparte* rzekł: Już dotąd zapewne *Joubert* zwycięztwa we *Włoszech* odnosi, *Championnet* otwiera dla ſiebie nowy zawod ſławy, *Maſſena* iuż zwycięzcą zoſtał, a ziednoczone flotty ſtoią na wielkiey przeszkodzie w *Breſt* dla nieprzyiacielſkiey wyprawy. Nasze więc zewnętrzne położenie nie ieſt zatrważaiące, lecz roſtropność nakazuie nam bydź bacznemi na wszelkie nieszczęśliwe wydarzyć ſię mogące wypadki. Żądam przeto utworzenia dwoch nowych armiow. Jedna nazwana *Armia drugiey linii* ma bydź przeznaczona do zaſłony granic w przypadku napaści od nieprzyiaciela. Druga *Armia Departamentowa* ſłużyć będzie na pokonanie burzycielow wewnętrznych. Od konſkrypcyinych kiedy Armie dopełnione będą, pozoſtanie ieszcze ſto tyſięcy ludzi, a z tych utworzone bydź maią te dwie nowe Armie. Nie należy bowiem taić, iż wewnętrzne rozruchy coraz ſię bardziey wzmagaią, i że przez nie nieprzyiaciele nasi chcą nas o zgubę przyprawić.— Wniosek ten nakazano drukować, rownie iak inny podany przez Ob. *Echaſſeriaux* to ieſt, aby imiona wszyſtkich żołnierzy *Francuzkich*, ktorzy naypierwsi szturm rozpoczną lub w czaſie iego naywięcey dokazywać będą, wpisane zoſtały w kſięgę zwaną *Dzieie woienne*, i aby kſiążka ta w czaſie uroczyſtości publicznych noszona była.

Imieniem także kommiſſyi oddzielney *Echaſſeriaux* podał proiekt naſtępuiący. 1.) Każdy konſkrypcyiny, ktory insurgentow opuści, i ich ſzefa donieſie lub wyda, ma bydź wolny od wszelkiey kary, ci zaś ktorzy w przeciągu dni 14 nie opuszczą chorągwiow buntu, iako buntownicy traktowani zoſtaną.— 2.) Ktokolwiek wyda utaiony ſkład broni, ma trzecią część wartości iey w nadgrodę otrzymać.— 3.) W każdym okręgu trzy razy na mieſiąc maią ſię odbywać musztry z Obywatelow nie więcey iak 30 lat maiących.— 4.) Dyrektoryat każdey dekady poda raport Ciału Prawodawczemu, o zgromadzeniach patryotycznych, o dopełnieniu prawa względem konſkrypcyinych, nakoniec o ſtanie Departamentow mianowicie tych, ktòre zaburzeniom podlegaią.— 5.) Dyrektoryat będzie wezwany do dania rapportu, względem śrzodkow iakich użył przeciw dziennikom i paszkwilom, wzywaiącym do przywrocenia władzy krolewſkiey, i obalenia konſtytucyi. Wkrotce proiekt ten w prawo ma bydź zamieniony.

Na ſeſſyi Rady 500 dnia 20 przyſłany zoſtał adreſs do Rady 500 przez Obywatelow podpisany w naſtępuiącey osnowie. „ Niżey podpisani wzywaią was Obywatele Reprezentanci do zatrudnienia ſię dochodzeniem czyli Ob. *Sieyes* aż do dnia 30 Floreal roku 6go zoſtawał w Ciele Prawodawczym, i czyli nominacya iego do Dyrektoryatu zaſzła na ſeſſyi 27 Floreal roku 7. Jeżeli te daty ſą dokładne, na ów czas nominacya Ob. *Sieyes* na Dyrektora, byłaby zgwałceniem 136go Artykułu konſtytucyi, podług ktorego nie mogł bydź na ten urząd obranym. Jeżeli ſię w podobnym przypadku znayduie iak *Treilhard*, powinien temuż samemu loſowi podpaść, i wyiść z Dyrektoryatu.— Przeczytanie tego adreſsu sprawiło wielkie obruszenie. *Bertrand* dowiodł, iż oſkarżenie to na falszywym wsparte ieſt twierdzeniu. Na dniu 19 Floreal roku 6 *Sieyes* mianowany zoſtał Ambaſſadorem do *Berlina*, na dniu 26 Floreal podał ſwoią dymiſſyą w Ciele Prawodawczym, a na dniu 27 Floreal roku 7. obrany zoſtał Dyrektorem. Konſtytucya nie ieſt więc zgwałcona, a między czasem odeyścia *Sieyesa* z Ciała Prawodawczego, i nominacyą iego na Dyrektora, rok cały przepisany przez konſtytucyą upłynął. Rada 500 przyſtąpiła zaraz względem tego areſſu do dziennego porządku.

Rada Starszych odrzuciła rezolucyą, przez ktorą Miniſtrowi woiennemu 30 millionow naznaczonych było, do wybrania z pierwszego wpływu przymuſzoney pożyczki, gdyż inni Miniſtrowie maią także potrzeby naglące. Rada 500 pracuie teraz nad nową rezolucyą względem owych 30 millionow.

Od brzegow Menu dnia 24. Sierpnia.

Dziś *Francuzi* cofneli ſię zupełnie z prawego brzegu *Renu* do *Moguncyi*, zkąd dosyć woyſka do *Szwaycaryi* poszło.

Słychać, iż Porta ma także wypowiedzieć woynę *Hiszpanij*, a Imperator zamyśla wyſłać flottę z woyſkami przeciw *Hiszpanij* i przez *Portugalią* do iey kraiu wkroczyć.

Dnia 27 Sierpnia.— Dnia wczorayszego wieczorem przybyło do *Moguncyi* 4 do 5 tyſięcy woyſka *Francuzkiego* ze śrzodka kraiu. Dziś udały ſię w dalszą podroż iak ſię domyślaią, do *Manheimu*.

z Bruxelli dnia 25 Sierpnia.

Z powodu wielu okrętow *Angielſkich*, ktòre ſię przy naszych pokazuią brzegach, Gen: *Tilly* pomnożył tyſiącem ludzi załogę w *Oſtendzie*. Założony także będzie oboz pod wielką sluzą w *Slykens*. Wszędzie wyſtawione ſą ſłupy allarmowe, dla uwiadomienia o zbliżeniu ſię nieprzyiaciela.

z Strazburga dnia 22. Sierpnia.

Głowna kwatera Armij *Reńſkiey* wyruszyła wczoray do *Weiſſenburga*, gdzie ma czekać na 26. tyſięcy Republikanow przybyć maiących z wewnątrz kraiu, między ktorych cztery tyſiące kawaleryi i tyſiąc artyllerzyſtow ma być podzielonych. Te woyſka są iuż w marszu trzema kolumnami, pierwsza idzie przez *Langres*, druga przez *Chalons* nad *Marną*, trzecia przez *Metz* na *Landau*. Jak tylko woyſka te do Armij *Reńſkiey* przybędą, Armia ta wyruszy naprzod dla utworzenia iedney linij z armią *Helwecką*.

Dnia 24. Sierpnia.

Generał *Moreau* ieſt tu oczekiwany co moment; cztery regimenta kawaleryi z *Helwecyi* wkrotce przybyć maią i przyłączyć ſię do Armij *Reńſkiey*. Osmy regiment ſtrzelcow przeydzie iutro przez to miaſto dla udania ſię ku ſtronie *Hagenau*. Za nim przybędzie 10ty regiment. Uformowano kilka obozow w naszym departamencie i w *Mont Tonnere*. Fortyfikacye wzdłuż *Renu* nieuſtaią.

Generał *Schauenburg* powrocił iuż z *Paryża*, i ma ſię udać do *Szwaycaryi*.

Od brzegow Menu dnia 28. Sierpnia.

Zeszłey Soboty iuż ſię rozchodziła pogłoſka, iż Armia *Reńſka* pod *Manheimem Ren* przeszła. Pogłoſka ta tym ſię potwierdzała, iż *Manheim* był zamknięty, a w Niedzielę zrana iuż kilka tyſięcy *Francuzow* pokazało ſię w *Keferthal* i *Fridenheim*, pomaszerowali trzema kolumnami, iedna ku *Filipsburgowi*, druga do *Heidelbergu*, trzecia do *Frankfortu*. Dziś dowiaduiemy ſię, iż iuż *Heidelberg* zaieli.

z Manheimu dnia 26. Sierpnia.

Dnia 24 główna kwarera Armii *Reńſkiey* zoſtała przenieſioną do tego miaſta. Generał *Müller* ktory kommenderował tymczasowo tą Armią, przybył tu tegoż dnia. Od tego momentu ściągały ſię naſtępnie rozmaite korpusa infanteryi i kawaleryi, rownie iako też artylleryi i ammunicye. Te woyſka podzielone ſą na trzy dywizye pod dowodztwem Generała *Collaud*, *Laroche*, i *Laval*, Generał *Hautpoult* dowodzi kawaleryą, większa część udała ſię wczoray i dziś ku *Heidelberg* i *Schwetzingen*.

Dnia 27. Sierpnia.

Wczoray głowna kwatera Armij *Reńſkiey* wyszła ztąd do *Schwetzingen*. Ku południowi *Francuzi* weszli do miaſta *Heidelberg*, uganiaiąc ſię za huzarami *Szeklera*, ktorych napotkali z tey ſtrony *Wieblingen*. Bitwa odprawiła ſię ieszcze w mieście, gdzie dwòch mieszkańcow zoſtało zabitych. Przyprowadzono tu kilku rannych i kilku jeńcow, pomiędzy oſtatniemi znayduie ſię kilku ludzi z garnizonu *Filipsburſkiego*.

Dnia 28. Sierpnia. — Armia *Reńſka* wkroczyła do *Szwabij*, głowna kwatera była wczoray przenieſiona z *Schwetzingen* do *Wisloch*.

z Ratyzbony dnia 26 Sierpnia.

Dnia dziſieyszego Seym Rzeszy rozpoczął ſwoie obrady względem Dekretu Cesarſkiego pod dniem 12 p. m. W kollegium Elektorow Deputacya *Trewirſka* wotowała na pięciokrotne mieſiące *Rzymſkie* Miniſter *Kolońſki* podobnież wotował. Miniſter *Palatyńſki* na tož ſamo przyſtawał tak z *Bawaryi* iako i *Palatynatu*, wyiąwszy z kraiow przez nieprzyiacioł zaiętych. W kollegium Xiążąt mała liczba przyſtąpiła do wotowania.

Od granic Auſtryackich d. 28. Sierpnia.

Odebraliśmy tu rapport urzędowy z gazety Dworſkiey o ſtraszney bitwie pod *Novi* na dniu 15 zaszłey. Liſty prywatne dodaią ieszcze co naſtępuie: Mieszkańcy w *Novi* przy cofaniu ſię z tamtąd *Auſtryakow*, ſtrzelali do nich zdomow, z tego powodu wielu wieśniakow *Francuzom* ſprzyiaiących zoſtało zabitych. G. *Kray* i przeszło 200 officerow w akcyi pod *Novi* ieſt rannych.

z Szaffuzy dnia 16 Sierpnia.

Woyſka Ceſarſkie na dniu 14 zoſtały ze wszyſtkich ſtron znagła napadnięte, gdyż *Francuzi* razem z cofniętemi forpocztami wtargneli, a ztąd część kawaleryi nie

miała nawet czaſu oſiodłać konie i wſiąść na nie. Piechota także powiększey części w koszulach albo w płaszczach potykała ſię, mało było żołnierzy ktorzyby mieli czas ubrać ſię w mundury. Takim ſpoſobem Cesarscy z obozu ſwego byli wypędzeni, aż na rowniny nad *Limmat*, gdzie pod zaſłoną kilku ſzwadronow zebrali ſię, z odparciem regimentu czerwonych huzarow *Francuzkich* coraz daley wkraczać za niemi chcących. Ponieważ *Francuzi* mało mieli z ſobą kawaleryi i artylleryi, przeto nie chcieli zapuszczać ſię bardzo w tę rowninę, lecz ucierali ſię z Cesarſkiemi pomiędzy miaſtem i wſiami *Wolliſhofen* i *Wieblikon*, aż nakoniec z miaſta przybyło na odſiecz kilka regimentow, a tak dopiero zawsze w utarczkach i powoli cofnęli ſię. Trzy kompanie legionu *Szwaycarſkiego* który ſtał w *Wolliſhofen Engi* i *Wiedlikon* odpor mocny czyniły napadnięte od znacznego korpusu *Francuzkiego*, przy końcu iuż były zupełnie otoczone, lecz przybyłe na pomoc regimenta Cesarſkie drogę im otworzyły. Ucierpiały nie mało z tego powodu, iż mieszkańcy wspomnionych wſiow ſtrzelali do nich, dla tego wielu wieśniakow zoſtało aresztowanych i rozſtrzelanych. Regiment nadgraniczny huzarow, ktory ſtał w obozie attakowany ſtracił do 300 ludzi, dwie dywizye dragonii *Waldek* i *Koburg*, tudzież piechota w podobnymże ſpoſobie ſtratę ponioſły. Trzy kompanie *Szwaycarow* kilkaset ludzi poſtradały. *Francuzi* mieli także znaczną ſtratę, a w niewolę zaięto im iednego officera ſztabowego. Z iaką zapalczywością potykano ſię, można ztąd widzieć iż wielu *Francuzow* mianowicie ieden Kapitan, gdy zoſtali otoczeni, nie chcieli przyiąć ofiarowanego ſobie pardonu. Jeden officer z małym oddziałem przedarł ſię aż do bram miaſta, lecz otoczony doſtał ſię w niewolę.— Arcy-Xiąże *Karol* wraz z G. *Pichegru* znaydował ſię w ciągu bitwy w iedney wsi z tey ſtrony rzeki *Limmat*, gdzie plac bitwy mogł bydź doſkonale widziany.— Poźniey nadeszłe wiadomości dowodzą, iż wſzyſtkie te attaki były tylko uczynione w celu ściągnienia uwagi całey armii Cesarſkiey. G. *Maſſena* miał zamiar, otoczyć lewe ſkrzydło Arcy-Xiążęcia, wpaść do kraiu *Gryzonow* i *Walteliny*, a przez to z *Włochami* otworzyć kommunikacyą.

Załuią naybardziey ſtraty Xiążęcia *de Neuwied* Kapitana w woyſku Cesarſkim.— Legion *Szwaycarſki* samych Officerow 30. utracił. *(z Gazety Berlińſkiey.)*

Nasz Rząd ogłoſił pismo Generała *Hotze*, w którym tenże oświadcza swoie podziwienie z obruszeniem, względem przyſtawionego ſłabego kontyngensu od 50. ludzi.

z Feldkirch dnia 20. Sierpnia. z gazety Hamburſkiey

Nieprzyiaciel na dniu 16. attakował natarczywie Pułkownika *Strauch*, ktory z 7. batallionami ſtał pod *Münſter* w *Walezyi*, i tak go zupełnie poraził, iż tylko z 100. ludzmi zaledwie do *Como* mogł ſię uratować. Poczym nieprzyiaciel przedarł ſię do *Schwytz* i *Brunnen* i odparł forpoczty Generała *Jellachich* aż do *Pfeffikon*.— Inna kolumna nieprzyiacielſka od 16. tyſięcy ludzi attakowała Generała *Simschen* pod *Altdorff*, poraziła go i opanowała *Urseren*, moſt *czartowſki* i *Dawesch*, a pomimo naymężnieyszego odporu woyſk naszych, przedarła ſię aż do *Tabanosa* o 9. mil od *Koiru*. Nasze pułki *Gryzońſkie* pod Generałem *Simschen* będące, zupełnie zoſtały wytępione, a dwa batalıony odcięte. W kraiu *Gryzonow* pospolite ruszenie ieſt nakazane.

Od granic Szwabſkich dnia 23. Sierpnia.

Attak *Francuzki* w małych kantonach na dniu 14 we wszyſtkich punktach z naywiększą natarczywością był przypuszczony. Dywizya Generała *Lecourbe* była inną dywizyą, tudzież oddziałem konſkrypcyinych wzmocniona. Z lewey ſtrony wzgorki ku brzegu ieziora *Zurich* pod *Richterswyl*, *Etzel i Schideleggi* zoſtały ſzybko opanowane, poczym *Francuzi* zaiąwszy *Einſiedlen i Schwitz*, ſtali ſię panami gor *Glarus*. Posuneli ſię przeto tym kantonem do kraiu *Gryzonow*, aż o puł mili od *Koiru* miaſta ſtołecznego. Ciężko iednak im będzie utrzymać ſię tamże, dla nadchodzących poſiłkow Cesarſkich z *St. Galle* i *Appenzl*. Arcy-Xiąże *Karol* zamiaſt przeyścia przez rzekę *Aar* ſzybkie wszędzie porozsyłał poſiłki.

Od granic Szwaycarſkich dnia 22 Sierpnia.

Z *Koiru* dowiaduiemy ſię pod dniem 17. iż *Francuzi* już pod to miaſto podſtąpili.

Dnia 24 Sierpnia.

Na dniu 22 *Francuzi* około południa attakowali znowu legion *Roverea* pod *Williſhofen* rozłożony, utarczka przez godzinę trwała. Kilka kozakow, ktòrzy w mieście ſię znaydowali, usłyszawszy ſtrzelanie, wybiegło na pomoc *Szwaycarom*. Pierwsze to było zdarzenie, w ktòrym *Moſkale Francuzom* w *Szwaycaryi* widzieć ſię dali.

z Genui dnia 5. Sierpnia.

Dnia wczorayszego Generał *Joubert* w towarzyſtwie ſprawuiącego intereſſa Ob *Belleville*, udał ſię do Dyrektoryatu. Po zwyczaynych ceremoniach, Prezydent Dyrektoryatu wyſtawił mocny obraz teraznieyszego ſtanu *Liguryi*, i tego wszyſtkiego co ucierpiała przez czas bawienia na iey territorium Armiow *Francuzkich*, a mianowicie *Neapolitańſkiey*. Uſkarzał ſię, iż pomimo powtorzonych dniem wprzod zapewnień, nietylko *Sarzanna*, ale i *Spezzia* zoſtała opuszczona przed korpusem złożonym tylko z dwoch tyſięcy ludzi prawie ſamych insurgentow. Wyraził, iż bez tych zapewnień, Rząd byłby w to ważne ſtanowiſko posłał wszyſtkie ſwoie ſiły z mieszkańcow, ktòrzyby go mogli byli obronić. *Joubert* ſłuchał tego wszyſtkiego ſpokoynie. Inni Dyrektorowie czynili wiele wyrzutow Ob. *Belleville*; powiedzieli mu, iż zawiodł Rząd *Genueńſki*, i że ſię tylko zatrudniał wybieraniem reszty pieniędzy przez uciąźliwe zubożonych mieszkańcow podatki.

Belleville odpowiedział, iż nakłonił Rząd, ażeby dekretował powſtanie w maſſie, ażeby budował wielkie fortyfikacye od ſtrony *Pisagno*, i że Rząd niechciał przyiąć tych wielkich ſrodkow. Dyrektoryat i Miniſtrowie wyrazili, iż byłoby to ſzyderſtwem, gdyby chciano, ażeby lud wschodniey części kraiu, ktory więcey od mieſiąca zniszczony był przez Armią *Neapolitańſką*, miał powſtawać na potłumienie insurgentow, gdy ſię widział zupełnie opuszczonym, i gdy *Francuzi* zabrali mu wszyſtkie żywności.

Generał *Joubert* przyrzekł, iż da natychmiaſt rozkazy Generałowi *Mioll*s ażeby powrocił do *Spezzia* i użył wszyſtkich sposobow na odzyſkanie tych ſtanowiſk. *Francuzi* opuścili ie wſzyſtkie wyiąwszy *St Marie* ktorey nie można attakować iak tylko od morza. Uſtąpili także z *Sarzanela* przy *Sarzana*. Woyſka które opuściły tę odnogę, przybyły do *Remo*, a dziś ſtanełyby iuż w *Genui*, gdyby *Joubert* nie był wydał przeciwnego rozkazu.

OBWIESZCZENIA

Urządzenie względem ſrodkow bespieczeńſtwa o przewożeniu Prochu ſtrzelniczego, zachowywać ſię powinnych.

Krol Jmć Pruſki Pan Nasz Nayłaſk: celem oddalenia niebespieczeńſtw przywiązanych do transportowania Prochu ſtrzelniczego na rachunek osob prywatnych: raczył wydać i przepisać w tey mierze naſtępuiące urządzenie aſſekuracyine.

§ 1. Proch ſtrzelniczy niemoże być przewożony proſto przez miaſto, lecz za przybyciem transportu do miaſta na rachunek czyli prywatny, lub przy wyprowadzaniu onego, ma być przewożonym między przedmieściami, albo gdy to być nie może, drogą naykrotszą i naymniey niebespieczeńſtwu podległą przez miaſto. W przypadku, ieżeliby ten proch miał ſię tam zoſtać do dalszego przewiezienia, należy go zaprowadzić do magazynu na to umyślnie wyſtawionego, lub wniedoſtatku onego na inne bespieczne mieysce za miaſtem; dopoki daley przesłanym nie będzie. Tak n. p. co do miaſta Magdeburga proch takowy między ſtarym a nowym miaſtem przez fortyfikacye wieziony, do magazynu przy bramie Ulrychſkiey ſytuowanego zaprowadzony, i tamże zachowany być powinien.

§ 2. Dla zabieżenia, aby tenże proch ſtrzelniczy przy wykłakaniu lub pakowaniu, nie rozsypywał ſię, nie inaczey przeſyłać go należy, iak w beczkach dobrze pobitych, i gwoździami drewnianami należycie umocowanych: a to czy lądem lub wodą transporta takowe ptzechodzić będą.

§ 3. Zaden ſurman lub przełożowy okrętowy przy transporcie prochu ſtrzelniczego nie może palić tytuniu, ani tym więcey pozwalać tego ludziom pod rozkazami ſwemi zoſtaiącym. Przeſtępuiący, zakaz takowy, ma być za każdym razem pociągnięty do zapłacenia za karę Talerow 5ciu, lub na 8. dniowe więzienie wſkazanym.

§ 4. Jeżeli proch takowy przeſyła ſię wodą, nie należy go układać w mieyscach, z ktorych zwykle inne towary na przedaż lub ſkłady (Packhof) na ſtatki ſą ſzafowane: lecz potrzeba w ſposob pod § 1. opisany transportować ie zaraz na ſtatki wodne, nieprzypieraiąc całe, lub ile może być naymniey, do miaſta.

§ 5. Także ieżeli ſtatek do przewożenia prochu ſtrzelniczego użyty, ma na ſobie inne ieszcze towary, należy nietylko proch pakować na wierzch, ale nadto celem zabieżenia tarciu, poprzekładać beczki ſłomą, i oddzielić ie drewnianą przegrodą od innych towarow. Gdy zaś małe tylko kwoty prochu przeſyłaią ſię, może być zachowana, taż ſama przezorność, iaka dotąd ieſt we zwyczaiu: to ieſt: iż robią ſię na to małe przegrodki, gdzie nikt tak łatwo doyść i zbliżyć ſię nie może.

§ 6. Zaden z okrętow prochem ładowanych nie może zawinąć do lądu w bliſkości budynkow, a ſternik lub ſzyper, ktoremu Rząd onego ieſt powierzony, powinien nietylko czarną na nim zawieſić banderę, ale nadto, ilekroć zbliży ſię do mieysca na ſtawanie ſtatkom wodnym przeznaczonego, uwiadomić okręty tamże na kotwicach ſtoiące przez wysłanego w tym celu przodem flisa, o własności towaru, ktory ſtatek iego nosi na ſobie, i wezwać ie do przygaſzenia ognia. Nareszcie za przybyciem okrętu na mieysce przeznaczenia, podobnież dla oſtrożności uczyni ſię zgłoszenie, proch zaś natychmiaſt wyładować i za miaſtem zachować należy.

§ 7. Ze zaś na okręcie prochowym ładowanym ognia wzniecać, lub zapalać ſwiecy nie należy, ſamo ſię przez ſię rozumie. Rządca okrętu pozwalaiący na to, ukarany będzie za każdy raz ſzczegulny zapłaceniem 10 Talerow, lub 14 dniowym więzieniem.

§ 8. Gdy zaś proch ſtrzelniczy przesyła ſię lądem, furman brać go ma proſto z magazynu, lub z mieysca innego za miaſtem, w ktorym powinien być zachowany, niedotykaiąc bynaymniey miaſta transportem onego.

§ 9. Także i wtym przypadku przewożenie prochu nie inaczey dziać ſię ma, iak tylko w beczkach drewnianemi gwoździami należycie umocowanych, ktore oprocz tego dla zabieżenia tarciu, poościełać należy troſkliwie ſłomą. Gdy zaś procz prochu inne towary znayduią ſię na furze, należy zawsze proch kłaść na wierzch, i umocować naczynia, w ktorych ſię znayduie, płaſkim przykryciem z drzewa.

§ 10. Aby zaś wozy ładowane prochem na pierwszy rzut oka rozeznane być mogły od innych wozow fraktowych, potrzeba ażeby toż przykrycie z drzewa na wierzchu wozu umocowane oznaczone było literą P. czarnego koloru w wielkości znaczney i w oko wpadaiącey.

§ 11. Wozy prochem ładowne w całym drogi ſwoiey ciągu nie powinny zaieżdżać do karczem, lub domow gościnnych: lecz na noc zoſtać ſię maią za miaſtem lub wſią pod dozorem ſtroża.

§ 12. W czaſie grzmotow i nawalnicy; okręty prochem ładowne, powinny zawinąć zaraz do lądu, gdzie niemasz domow w bliſkości, i zabawić tam do poty, poki powietrze nieuspokoi ſię. Też ſame oſtrożność zachować maią furmani na wozach ſwoich proch maiący: to ieſt nie maią wſtępować do miaſt lub wſiow w czaſie nawałności powietrza: lecz wozy ich ſtać powinny naymniey tyſiąc krokow od mieysc mieszkalnych oddalone.

§ 15. Wprzod niż wozy prochem ładowne przez wieś przeieżdżać będą mogły, należy, aby furmani wysłali przodem kogo z ludzi przy ſobie mianych, dla obeyrzenia, czyli czasem nie ma we wsi piekarniow lub kuźni, a w przypadku znalezienia onych, wozy nie wprzody będą mogły przez wieś przechodzić, poki ogień w znalezioney tam piekarni lub kuźni zupełnie wygaszony nie będzie.

Naoſtatek zzleca ſię wszyſtkim Kamerom Woienno-Ekonomicznym, Dyrektoryom Cła i Podatku konsumpcyinego, aby nie tylko urządzenie ninieysze do powszechney podały wiadomości, ale nadto z troſkliwością obowiązkowi ich urzędowemu odpowiadaiącą, przeſtrzegały iak nayściśleyszey onego exekucyi.— Dan w Berlinie dnia 6. Czerwca 1799. roku.

Na wyraźny J. K. Mości Nayłaſkawszy roſkaz.

podpisano: de Heinitz.—de Werder.— de Goltz.

Podczas jarmarku tegorocznego na S. Małgorzatę w Frankfurcie dał ſię widzieć pewny gatunek markow do gry i numizmatow z wyrazem buſtu zmarłego ś. p. Krola Jmci i ſtęplem kurſuiących Frydrych Willhelmsdorow na drugiey ſtronie. Takowe marki i numizmata przedawane były, na tymże Jarmarku. Lubo zaś oko do widzenia podobnych rzeczy przywykłe, nie tak łatwo mogłoby bydź tym ſtęplem złudzone i oſzukane, iednak niewiadomy i małą daiący baczność takowym podobieńſtwem pozornym tychże markow z Frydrych-Wilhelmsdorami bardzo łatwo na szkodę i podeyście wyſtawiony bydź może. Z tego powodu użyte iuż zoſtały potrzebne śrzodki, w celu całkowitego, ile bydź może zatamowenia nawozu markow takowych do Pańſtw J. K. Mci i przedaży onych. Z tym wszyſtkim gdy iuż pewna kwota tego gatunku numizmatow weszła w cyrkulacyą i te łatwo źle użyte i w przewrotnym znaczeniu udawane bydź mogą; czego w ten czas ſzczegulniey obawiać ſię należy, gdy albo między znaczną ſummą zaliczone będą, lub doſtaną ſię w ręce osob niedoświadczonych; uznano ieſt zatym za rzecz potrzebną, zwrocić uwagę Publiczności na takowe fałzywe Frydrych Wilhelmsdory tak, iak ſię iuż ſtało w uniwersale pod dniem 24 Kwietnia r. b. względem monet fałszywych wybiianych w Birmingham nader podły kruszec w ſobie maiących, i z mieyſca tego do Pańſtw tuteyszych wprowadzanych w cyrkulacyą. Dokładny opis markow takowych mogących dawać powod do zwodnictwa i oszukań, naylepszym będzie śrzodkiem przeszkodzenia, aby przyimowane nie były. Kommunikuie ſię zatym w sposob naſtępuiący Publiczności.— Są one ſporządzane podług ſtępla Frydrych Wilhelmsdorow pod rokiem 1796. Na iedney ſtronie znayduie ſię buſtum zmarłego ś. p. Krola Jmci z napiſem— *Friedrich Wilhelm Konig von Pruſsen* zamiaſt *Preuſsen*, pod spodem zaś nazwiſko fafrykanta Kettler. Na przeciwney ſtronie ieſt orzeł Pruſki z podnieſionemi ſkrzydłami ſpoczywaiący na zwyczaynych Inſigniach Monarchicznych i rycerſkich z berłem i koroną: pod ſpodem liczba roku 1796 i znak Menniczny A. widzieć ſię daie. Marki te maią w ſobie właściwie massę kruſzcu zwanego Sibiller i ſą dobrze pozłacane. Atoli ſama waga tychże numizmatow to ieſt iż ſą trzy 16tych części Łota lżeyſze od Friedrich Wilhelmsdorow, tudzież, iż zamiaſt zwyczaynego po brzegach łańcuszka maią obrączkę wkrztałt ozdobney plecionki robioną, przeświadczaią łatwo o ich niewłaściwym znaczeniu.— Dan w Berlinie dnia 23 Lipca 1799 roku.— Na wyraźny J. K. Mci nayłaſkawszy rozkaz.

Baron Heinitz.— de Goltz.— de Struenſée.

Ponieważ uſtanowienie Taxy dwoiakiey na wieprze, iako to: od karmnych po 12 dobrych groszy, od chudcow po 4. dobrych groszy od ſztuki; było przyczyną uſtawicznych między Officyaliſtami a właścicielami, ſprzeczek, dla zabieżenia więc, iſe możności, wszelkim przy opłacie podatku tego nieprzyzwoitościom, ſtanowi ſię; że zamiaſt wzmiankowanych obu dwoiakich Tax, iedna śrzednia Taxa od każdego wieprza, bądź to na przedaż, lub domową konsumpcyą bitego, będzie wybieraną to ieſt: tylko w Poznaniu, Kaliszu, i w Warszawie wraz z Pragą po groszy 10 dobrych, w innych zaś miaſtach Pruſs Południowych po 8 groszy dobrych od sztuki. Nie maiące 6 tygodni, uważane bydź powinny iako proſięta, a w tym znaczeniu żadney opłacie podlegać nie będą.— Takowe urządzenie podaie ſię przeto do wiadomości publiczney. Dan w Warszawie dnia 7 Sierpnia 1799 Roku.

J. K. Mci Pruſs Południowych Woyſkowa i Ekonomiczna Kamera.